13.04.2012 р. // Голос України. – 2012. – № 90–91.

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ ДНК-АНАЛІЗУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ

Заграй Т.С., студент 3-го курсу навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Вимоги сьогодення ставлять перед слідчими органами завдання щодо впровадження в систему доказів все більш широких сучасних можливостей судових експертиз. Одним з ефективних засобів під час доказування причетності підозрюваного до вчиненого злочину є метод генотипоскопії в біологічній експертизі, або ДНК аналіз, тобто дослідження мікрослідів на клітинному рівні з метою вирішення питання, чи належить виявлений матеріал конкретній особі.

Використовувати ДНК аналіз судові експерти розпочали ще в 1994 році. Однак його новим етапом розвитку стало впровадження у 1999 році першого в Україні генетичного аналізатора. З 2005 по 2015 роки силами та коштом експертів-правоохоронців створено 8 регіональних ДНК лабораторій, п’ять з яких відкриті лише впродовж останніх трьох років. Працівники служби також навчалися у сучасних молекулярно-генетичних лабораторіях США. Робота правоохоронців направлена на максимальне забезпечення людям прав і свобод, що гарантує їм головний документ держави – Конституція. При цьому кількість нерозкритих злодіянь, на жаль, залишається достатньо високою. Для їх ефективного розкриття одним із найбільш дієвих методів є ДНК аналіз. Саме цей метод дозволяє зі стовідсотковою вірогідністю ідентифікувати особу злочинця та ефективно доводити його причетність до вчинення протиправних дій.

Підтвердженням цього є наприклад серійні вбивства і зґвалтування на Київщині у 2006-2009 роках. Специфікою цих жорстоких злочинів була повна відсутність слідової інформації, окрім біологічного походження. Проведені молекулярно-

генетичні експертизи дозволили працівникам міліції об'єднати ці злочини, і в подальшому за результатами відпрацювання широкого кола підозрюваних осіб (майже 600 чоловік), вдалося встановити особу злочинця. Шляхом проведення молекулярно-генетичних експертиз розкриті серійні вбивства та зґвалтування, скоєні пологівським маніяком Ткачем на Запоріжжі та Дніпропетровщині.

Про актуальність унікального методу ДНК аналізу свідчить і те, що з його допомогою можна було б ефективніше розслідувати злочини проти інтелектуальної власності. У межах судово-біологічної експертизи на основі інтеграції знань про якості потожирової речовини. Наукові основи цього напряму сформувалися на синтезі даних і методів біології, біохімії і фізіології людини.

Найбільш перспективними при розслідування зникнення людини з підозрою на вбивство є дослідження ДНК носія генетичної інформації з утворень живої матерії. Зокрема, експерти (після надання їм для дослідження відповідного клітинного матеріалу з непошкодженим ядром) можуть дати відповідь на запитання, чи є труп, знайдений під час огляду місця події, трупом брата (сином матері) конкретної людини тощо?

Сучасні досягнення судово-медичної молекулярно-генетичної експертизи дозволить одержувати інформацію про визначену особу за допомогою найрізноманітніших слідів біологічного походження особливо під час учинення тяжких злочинів проти людини які не дуже рідко виявляються на місці події й мають відношення до організму людини. Наявність суттєвих переваг даного методу під час розслідування злочинів полягає у швидкому й абсолютному виключенні з кола осіб, які вчинили злочин, із високим ступенем вірогідності, в надійності доказів під час розгляду кримінального провадження в судді.

Дослідження біоматеріалу з метою ідентифікації особи проводяться у наступних випадках: встановлення належності біоматеріалу (крові, слини, сперми, волосся, органів, тканин та окремих частин тіла) конкретній особі або виключення такої

належності; встановлення статевої належності біологічних слідів і об'єктів; встановлення чи являються останки або частини трупа останками однієї людини і чиїми саме за дослідженням зразків близьких родичів; встановлення правдивих батьків дитини у справах про спірне походження дітей (оспорювання батьківства, материнства або підміни дітей).

Але для ефективності використання даного методу варто подбати, насамперед, про нормативно-правову та матеріально-технічну бази.

Створення вкрай необхідної для правоохоронних органів єдиної Національної бази обліку генетичних ознак людини стримується через відсутність чіткого законодавчого врегулювання цього питання та недостатню кількість і потужність наявних ДНК лабораторій. Відтак прошу учасників заходу проявити державницький підхід і в межах своєї компетенції максимально сприяти схваленню Концепції Державної цільової програми розширення мережі ДНК лабораторій та створення Національної бази даних генетичних ознак людини для використання їх в оперативно-службовій діяльності ОВС на 2014-2020 роки. Маючи цей важливий документ, ми зможемо вирішити й технічні деталі.

Попри неперевершені досягнення фахівців служби актуальною проблемою служби, на жаль, залишається постійно зростаюча кількість призначених ДНК експертиз. Наразі можливості існуючих лабораторій не задовольняють потреби МВС у розкритті та розслідуванні тяжких і резонансних злочинів. Законодавчо не врегульовано і генотипування певних категорій осіб для створення ДНК-обліку. Проблемою є й повільне наповнення бази – її масив на сьогодні складається лише з 8 тис. ДНК профілів осіб, які підозрювалися або обвинувачувались у вчиненні злочинів

На нашу думку, головними проблемами в цій сфері є недостатня кількість ДНК лабораторій в експертних підрозділах МВС, МОЗ та їх цілковита відсутність у підрозділах СБУ, недостатня координація діяльності ДНК лабораторій різних

відомств, зокрема щодо розподілу їх функцій та визначення механізму формування єдиного обліку генетичних ознак людини.

Вирішувати проблеми передбачається, насамперед, шляхом нормативно-правового врегулювання питань щодо використання ДНК технологій в діяльності ОВС. Для цього ефективним рішенням було би схвалення концепції Державної цільової програми розширення мережі ДНК лабораторій та створення Національної бази даних генетичних ознак людини для використання в оперативно-службовій діяльності ОВС на 2014-2020 роки.

Молекулярна генетика стала на шлях боротьби зі злочинності, проте потрібно нормативне врегулювати даного питання в нашій країні та матеріально – технічне забезпечення для створення додатково ДНК лабораторій в експертних установах МВС, подібних установ в системі МОЗ та лабораторій – в складі СБУ.

ВИКОРИСТАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ЗРАЗКІВ МЕРТВОЇ ЛЮДИНИ У МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Закурська А. Е., студент 3-го курсу навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Враховуючи події, які відбуваються на території нашої держави, перед нами постають питання: як ми можемо ідентифікувати загиблих в зоні “АТО”? Як відрізнити наших бійців від терористів чи мирного населення? Вся надія в даній ситуації – на особисті речі, особливі прикмети загиблих і використання методу ДНК аналізу. У дніпропетровському морзі з цією метою ретельно документують кожне тіло, яке надходить. Фотографують предмети одягу, шрами, татуювання і предмети, виявлені при загиблих, після чого всі ці дані заносяться в спеціальні персональні файли. Також у кожного трупа